

IPA program Evropske unije za Bosnu i Hercegovinu

ANALIZA POLITIKA U OBLASTI ZAPOŠLJAVANJA

Projekat finansira
Evropska unija

Projekat sufinansira
Grad Doboj

Projekat implementira Centar za
promociju evropskih vrijednosti
EUROPLUS

Projekat: “Centar za cjeloživotno učenje”

Dokument pripremili: Prof. dr JAGODA NEDIĆ i Mr ŽELJKO TODOROVIĆ

Lektorisanje i korektura: Mr SLAVICA GOSTIMIROVIĆ

Doboj 2014.

SADRŽAJ:

UVOD	4
1. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 1	5
2. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 2	12
3. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 3	18
4. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 4	22
5. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 5	30

UVOD

Svrha ovog dokumenta je da analizira politike u oblasti zapošljavanja na lokalnom nivou u Bosni i Hercegovini u svjetlu stvaranja ambijenta u lokalnim zajednicama u zakonodavnom i institucionalnom smislu sa efikasnim politikama zapošljavanja, koje će počivati na partnerstvu javnog i privatnog sektora i strategijama razvoja lokalnih zajednica.

U postupku pripreme Analize, autori su sagledali postojeće legislative na nivou BiH, Entiteta i Brčko Distrikta, zemalja okruženja Republike Srbije i Republike Hrvatske i Crne Gore koje regulišu oblast rada i zapošljavanja, Strategije razvoja lokalnih zajednica opštine Derвента, Modriča, grada Doboja, izvještaje i analize, te obavili razgovore sa predstavnicima Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, Filijala Doboj; predstavnicima lokalnih zajednica opština grada Doboja, te pribavili pismena izjašnjenja lokalnih zajednica opština Derвента i Modriča. Iz ove analize su proizašle sljedeće strateške preporuke:

STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 1

Organizovati obrazovanje odraslih na nivou lokalne zajednice kao partnersku djelatnost i zajedničku odgovornost entitetske, lokalne samouprave, poslodavca, te zaposlenih privrednih i stručnih asocijacija.

STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 2

Obavezno donošenje politike zapošljavanja i programa zapošljavanja na lokalnom nivou, kao provedbenih planova i programa razvoja u postupku implementacije Strategije razvoja lokalne zajednice.

STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 3

Uspostaviti javno – privatno partnerstvo u zapošljavanju na lokalnom nivou.

STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 4

Uspostaviti politiku zapošljavanja na lokalnom nivou koja bi trebalo da odražava regionalno konkurentne ljudske resurse sa efikasnim programima podrške socijalno isključenim grupama i razvijenim kapacitetima ukupne društvene strukture.

STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 5

Jačati saradnju među nadležnim institucijama za sprovođenje politika zapošljavanja na lokalnom nivou, te osnažiti socio-ekonomski dijalog u oblasti zapošljavanja.

1. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 1

Organizovati obrazovanje odraslih na nivou lokalne zajednice kao partnersku djelatnost i zajedničku odgovornost entitetske, lokalne samouprave, poslodavca, te zaposlenih privrednih i stručnih asocijacija.

OBRAZLOŽENJE

PRAVNI OSNOV

SMIJERNICA EVROPSKE UNIJE broj 8 iz Integrisanih smijernica za zapošljavanje¹:

„Razvijanje obučene radne snage kao odgovor na potrebe tržišta rada i promovisanje cjeloživotnog učenja“

STRATEGIJA RAZVOJA OBRAZOVANJA REPUBLIKE SRPSKE

Strategija razvoja obrazovanja Republike Srpske za period 2010-2014.² godine u dijelu 1.6. govori o obrazovanju odraslih, te propisuje da obrazovanje odraslih jeste dio sistema obrazovanja. Svoju potvrdu dobija donošenjem niza važnih dokumenata koji proizilaze iz Zakona o obrazovanju odraslih.

Najvažniji dio u razvoju obrazovanju odraslih je izrada plana obrazovanja odraslih i osnivanje Zavoda za obrazovanje odraslih, uspostavljanje mreže ustanova i institucija za obrazovanje odraslih i izrada i usvajanje podzakonskih akata. Nadalje je utvrđena obaveza osposobljavanja nastavnog kadra za takav vid obrazovanja.

ZAKON O OBRAZOVANJU ODRASLIH REPUBLIKE SRPSKE³

Zakon je dio jedinstvenog sistema obrazovanja Republike Srpske koji obezbjeđuje da odrasli tokom cijelog života stiču kvalifikacije i prekvalifikacije ličnog i profesionalnog razvoja radi zapošljavanja, kao društveno odgovoran posao.

Obrazovanje odraslih ostvaruje se kao formalno, neformalno i informalno učenje.

¹ Evropska strategija zapošljavanja i intergrirane smijernice zapošljavanja sa internet sajta: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_social_policy_equality/employment_guidelines; preuzeto 24.7.2013.

² Izvor sa internet sajta Vlade Republike Srpske: <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/Documents/strategija%20razvoja%20obrazovanja%20republike%20srpske%202010-2014.pdf>; preuzeto 24.4.2013.

³ Objavljen u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 59/09, a izmjene i dopune u „Službenom glasniku Republike Srpske“, broj 1/12

Obrazovanje odraslih zasniva se na načelima:

- ▶ racionalno korištenje obrazovnih mogućnosti, teritorijalne blizine i dostupnosti obrazovanja svima pod jednakim uslovima u skladu sa njihovim sposobnostima,
- ▶ sloboda i autonomija pri izboru načina saradnje i modela obrazovanja,
- ▶ uvažavanje različitosti i uključivanje lica sa posebnim potrebama,
- ▶ stručna i moralna odgovornost andragoških radnika,
- ▶ garancija kvaliteta obrazovne ponude,
- ▶ poštovanje ličnosti i dostojanstva svakog učesnika u oblasti obrazovanja.

Radi efikasnijeg praćenja i ostvarivanja obrazovanja odraslih, jedinice saglasno zakonu, mogu osnovati lokalne savjete za čiji rad obezbjeđuju finansijska sredstva. Lokalne savjete čine predstavnici lokalne vlasti, predstavnici poslodavaca i udruženja građana i sindikata.

Nadležnosti savjeta su da: analiziraju i prate stanje u području razvoja ljudskih resursa, zapošljavanja i obrazovanja odraslih, identifikacija potreba i prioriteta u obrazovanju odraslih, prikupljanje informacija o potrebama tržišta rada na svim područjima, dostavljanju Zavodu prijedloga za razvoj programa obrazovanja odraslih, predlaganje programa za obrazovanje odraslih koje će finansirati obezbjeđenje sredstava za ustanove i organizacije za obrazovanje odraslih kojima je osnivač.

PLAN OBRAZOVANJA ODRASLIH REPUBLIKE SRPSKE ZA 2013. GODINU⁴

Opšti interes u obrazovanju odraslih utvrđuje se Planom obrazovanja odraslih Republike Srpske. Plan obrazovanja odraslih donosi Vlada RS za period od jedne godine na prijedlog Zavoda za obrazovanje odraslih.

U pripremi Plana obrazovanja, Zavod obavezno pribavlja mišljenje Zavoda za zapošljavanje, Privredne komore RS, Udruženja poslodavaca, organa jedinica lokalne samouprave i nadležnih institucija.

ANALIZA STANJA

GENERALNA KONFERENCIJA UNESKO

Generalna konferencija UNESKO-a, održana 1976. godine, obrazovanje odraslih postavlja kao važan koncept sistema cjeloživotnog učenja. Na toj konferenciji se obrazovanje odraslih definiše kao način uključivanja svih organizovanih obrazovnih procesa, sadržaja, nivoa i metoda, bez obzira na to da li neko lice nastavlja ili zamjenjuje započeto školovanje. Takođe se ne uzima u obzir da li neko lice želi da razvija svoje sposobnosti ili proširuje znanja ili poboljšava svoje tehničke ili stručne kvalifikacije.

⁴ Objavljen u "Sl. glasniku Republike Srpske" 2/13

ANALIZA STANJA NA NIVOU REPUBLIKE SRPSKE

Republika Srpska nema Strategije za obrazovanje odraslih, nego je ona sadržana u Strategiji razvoja obrazovanja Republike Srpske. Vlada Republike Srpske usvojila je Plan obrazovanja odraslih za 2013. godinu, kojim je utvrdio prioritete u oblasti obrazovne djelatnosti, potrebe za izvođenje obrazovne djelatnosti, određenje i raspoređivanje programa obrazovanja odraslih na jedinice lokalne samouprave i sredstva za realizaciju.

Potrebne oblasti obrazovanja za 2013. godinu:

1. osposobljavanje i usavršavanje,
2. srednje stručno obrazovanje odraslih, prekvalifikacija, dokvalifikacija,
3. edukacija i osposobljavanje kadrova za obrazovanje odraslih.

Analizom stanja poslovnog okruženja i raspoloživih ljudskih resursa kao i SWOT analizom, utvrđeno je da u gradu Doboj, kao i većini opština Bosne i Hercegovine, postoji evidentan raskorak između potrebne radne snage i obrazovnih i kvalifikacionih profila raspoložive radne snage.

U Strategiji integrisanog lokalnog razvoja grada Doboja u periodu od 2012 - 2020.⁵ godine kao strateški cilj broj 4, promovisani su regionalno-konkurentni ljudski resursi sa efikasnim programima podrške socijalno isključenih grupa i razvijenim kapacitetima ukupne društvene infrastrukture.

Sektorski ciljevi društvenog razvoja, koji se odnose na pružanje podrške populaciji srednje i starije dobi u svrhu zapošljavanja i samozapošljavanja, su u potpunosti korenspondirajući sa operativnim ciljem označenim kao: Razvoj i refoma obrazovnog sistema u cilju zadovoljavanja potreba tržišta rada koji proizlazi iz strateškog cilja – Povećanje produktivnosti i kvaliteta rada putem razvoja ljudskih potencijala u Strategiji zapošljavanja Republike Srpske 2010-2014. godine.

Naime pomenutim operativnim ciljem predviđeno je da se, u određenoj vremenskoj dinamici do kraja strateškog perioda kroz saradnju institucija obrazovnog sistema i programa u strateški prioritetnim područjima, stvori adekvatan sistem obrazovanja saglasno potrebama tržišta rada i razvojnim ciljevima Republike Srpske.

U okviru otvorenog plana društvenog razvoja, odnosno Strategije, Programom unapređenja poslovnog okruženja definisana su dva projekta: „Prekvalifikacija za poznatog poslodavca“ i „Uspostavljanje lokalnog koordinacionog tijela za obrazovanje odraslih i Centar za cjeloživotno učenje“, čijom implementacijom bi se pružila podrška populaciji srednje i starije dobi u svrhu zapošljavanja i samozapošljavanja.

⁵ Sa internet stranice:

http://www.opstinadoboj.ba/images/stories/Skupstina_opstine/Sluzbeni_glasnici/2011/Sluzbeni_glasnik_opstine_Doboj_broj_2.pdf; preuzeto 24.7.2013.

MJERE I AKTIVNOSTI

1. Osnivanje Centara za obrazovanje odraslih za područje grada Doboja, opštine Modriča i opštine Derventa.
 - 1.1. Centri za obrazovanje odraslih radili bi na načelu cjeloživotnog učenja, racionalnog korišćenja obrazovnih mogućnosti, teritorijalne blizine, dostupnosti obrazovanja svima pod jednakim uslovima i u skladu sa njihovim sposobnostima.
2. Osnivanje Savjeta za obrazovanje odraslih na nivou lokalne zajednice, Savjet za obrazovanje odraslih činili bi predstavnici:
 - ▶ Grada – opštine;
 - ▶ Zavoda za zapošljavanje;
 - ▶ Poslodavaca;
 - ▶ Obrazovnog sektora (škole ili visokoobrazovne ustanove ili NVO, koja radi na oblasti obrazovanja).

Osnovni zadatak ovog savjeta bi bio da, kroz obrazovanje i obuke, podrži problem ekonomskog razvoja i zapošljavanja na lokalnom nivou i utiče na smanjenje nezaposlenosti kroz inicijative, preduzimljivosti i uticaj na restrukturiranje privrede kroz lokalne strategije, politike i akcione planove obrazovanja odraslih.

Zadaci lokalnih savjeta su da:

- ▶ Analiziraju i prate stanje i područje razvoja ljudskih resursa, zapošljavanja, obrazovanja i obuke,
 - ▶ Identifikuju potrebe i prioritete u obrazovanju i obuci,
 - ▶ Prati i distribuira informacije o programu obrazovanja i obuke i potrebama tržišta rada za kvalifikacijama i kompetencijama,
 - ▶ Prepoznaje modele i mjere finansiranja za obrazovanje odraslih.
3. Uspostavljanje efikasnog načina participacije svih zainteresovanih učesnika za obrazovanje odraslih.
 4. Zaključivanje sporazuma o partnerskim odnosima za osnivanje, rad i finansiranje Centara za obrazovanje odraslih.
 5. Iniciranje i predlaganje Politike obrazovanja odraslih na nivou lokalne zajednice.
 6. Predlaganje Akcionog plana obrazovanja odraslih na nivou lokalne zajednice.
 7. Iniciranje da se u organizaciji i sistematizaciji lokalne zajednice utvrde poslovi i odredi izvršilac (referent ili odjeljenje za praćenje izvršavanja usvojene politike i mjera za obrazovanje odraslih).

PRAKSE ZEMALJA U OKRUŽENJU

REPUBLIKA SRBIJA

Republika Srbija usvojila je Strategiju razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine i poglavlje V⁶ posvećeno je obrazovanju odraslih.

U Strategiji se ističe da se razvoj obrazovanja odraslih zasniva na konceptu cjeloživotnog učenja, koji je uspostavljen primjenom sistema obrazovanja i način njegove organizacije gdje su se svi potencijali za učenje, bez obzira na to da li su povezani u tradicionalno obaveznu instituciju u okviru formalnog obrazovnog sistema ili su izvan njega, viđeni kao pojedinačni moduli povezane cjeline, koji podržavaju međusobno povezanu cjelinu, koji podržavaju raznovrsnu i brojnu tranziciju između obrazovanja i zapošljavanja. U tom smislu misija obrazovanja odraslih jeste da omogući odraslim građanima, pravo na obrazovanje i učenje tokom cijelog života.

Ključna strateška obilježja obrazovanja odraslih je: obuhvatnost, kvalitet, relevantnost, efikasnost, sistem karijernog vođenja i savjetovanja.

Narodna skupština Republike Srbije usvojila je juna 2013. godine, Zakon o obrazovanju odraslih⁷, a koji će se primjenjivati od 2014. godine. Tim zakonom je omogućeno sticanje obrazovanja tokom cijelog života i stvoreni su uslovi za priznanje neformalno stečenog znanja i vještina. Zakon predviđa formalno, neformalno i informativno učenje.

REPUBLIKA HRVATSKA

Obrazovanje odraslih važna je karika u sistemu cjeloživotnog učenja. U Republici Hrvatskoj je obrazovanje odraslih istaknuto kao važan dio sistema obrazovanja, a svoju potvrdu dobija u nizu važnih strateških odluka. Vlada Republike Hrvatske je 2004. godine prihvatila Strategiju obrazovanja odraslih⁸, što se smatra velikim korakom u sistemu obrazovanja odraslih. Zakonom o obrazovanju odraslih iz 2007.⁹ godine, osnovana je i Agencija za obrazovanje odraslih. Usvajanjem Zakona o obrazovanju odraslih uspostavio se normativni okvir i stvorile su se pravne pretpostavke daljem obrazovanju odraslih, kao punopravnog dijela cjelokupnog obrazovnog sistema Republike Hrvatske.

Danas se djelatnost obrazovanja odraslih odvija u Agenciji za strukovno obrazovanje, koja je osnovana Zakonom o Agenciji za strukovno obrazovanje.

Prvim članom Zakona o obrazovanju odraslih, obrazovanje odraslih u Republici Hrvatskoj se definiše kao cjeloživotno učenje.

⁶ Sa sajta Vlade Srbije: http://www.srbija.gov.rs/extfile/sr/179119/strategija_obrazovanje026_cyr.zip ; preuzeto 24.7.2013.

⁷ Zakon je objavljen u Službenom glasniku Republike Srbije br. 55/2013.

⁸ Sa internet sajta Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Rep. Hrvatske : <http://public.mzos.hr/fgs.axd?id=11253> ; preuzeto 24.7.2013.

⁹ Objavljen u Narodnim novinama, broj 17/07 Republika Hrvatska;

Zakon je odredio da se obrazovanje odraslih temelji na načelima: cjeloživotnog učenja, racionalnog korišćenja obrazovnih mogućnosti, teritorijalne blizine i dostupnosti obrazovanja svima pod jednakim uslovima u skladu sa njihovim sposobnostima, slobodi i autonomiji pri izboru načina sticanja oblika, sadržine i metode učenja, uvažavanje različitosti, kao i stručnu i moralnu odgovornost andragoških radnika, garancije kvaliteta obrazovne ponude.

Obrazovanje odraslih se propisuje kao formalno, neformalno, informalno i samosvjesno.

U praćenju i razvoju sistema obrazovanja odraslih učestvuju: Vijeće za obrazovanje odraslih i Agencija za strukovno obrazovanje odraslih.

Vijeće je stručno i savjetodavno tijelo koje imenuje Vlada Republike Hrvatske i čine ga predsjednik i dvanaest članova.

Vijeće obavlja sljedeće poslove:

- ▶ praćenje stanja i predlaganje mjera za obrazovanje odraslih,
- ▶ predlaganje sugestija, mišljenja i prijedloge zakona i provedbene planove,
- ▶ predlaganje finansijskih planova održivosti za koje su osigurana sredstva u budžetu.

Republika Hrvatska ima usvojenu Strategiju obrazovanja odraslih iz 2004. godine

U Strategiji je pošla od opredjeljenja da se savremeno obrazovanje temelji na načelu opšteživotnog učenja podstaknuto činjenicom, da se količina znanja povećava velikom brzinom, pa znanje stečeno u tradicionalnom obrazovnom sistemu, zastarijeva i ne zadovoljava potrebe pojedinca i društva uopšte.

Strategija je i utvrdila ciljeve:

- ▶ razviti mjere, organizacije, kadrove i finansijske uslove za uvođenje cjeloživotnog učenja, kao pravo i obavezu svih građana i društva, te kako bi se uspostavilo učešće svih građana.
- ▶ izgraditi sistem obrazovanja – učenja odraslih, koji će svima pružiti jednake mogućnosti za uključivanje u kvalitetno učenje tokom cijelog života u kojem se ponuda za obrazovanje temelji i proizlazi iz stvarnih potreba i zahtjeva za učenjem.
- ▶ informativno učenje koji je prirodan proces u toku života za razliku od formalnog.

U Republici Hrvatskoj radi nekoliko centara za obrazovanje odraslih kao:

1. Centar za obrazovanje odraslih „Validus“ Zagreb

„Validus“ je osnovan kako bi osigurao mogućnost formalnog i neformalnog obrazovanja zaposlenika u službama koje osobama sa invaliditetom pružaju podršku u zajednici. Misija Centra je stvaranje stručnih kadrova za osiguranje kvalitetne podrške osobama sa invaliditetom za život u zajednici. Cilj centra je obrazovanje odraslih za pružanje socijalnih usluga u zajednici osobama sa invaliditetom. „Validus“ nudi posebne programe stručnog usavršavanja za provođenje različitih socijalnih usluga u zajednici, te

verifikovani program osposobljavanja za poslove ličnog asistenta osobama sa invaliditetom.

2. Instruktažni centar, ustanova za obrazovanje odraslih u Križevcima

Ovaj centar-ustanova za obrazovanje odraslih specijalizovan je za osposobljavanje u području transporta i manipulacijom robom.

3. Od 1996. godine Hrvatska zajednica pučkih otvorenih učilišta je članica Evropske asocijacije za obrazovanje odraslih.

Od 13-20. maja 2001. godine prvi put je organizovala „tjedan cjeloživotnog učenja“, a što i danas čini i tako se pridružila drugim zemljama u Evropi koje su se opredijelile za cjeloživotno učenje.

4. U Hrvatskoj zajednici pučkih otvorenih učilišta uspostavljen je Andragoški centar kao javna ustanova za unapređenje obrazovanja odraslih.

KORIST ZA GRAĐANE

- ▶ Slobodu i autonomiju pri izboru načina saradnje i metoda obrazovanja;
- ▶ Cjeloživotno učenje;
- ▶ Osposobljavanje za sticanje uslova za prvo zaposlenje, prekvalifikaciju i promjenu zanimanja;
- ▶ Garanciju kvaliteta obrazovne ponude;
- ▶ Poštovanje ličnosti i dostojanstvo svakog učesnika u oblasti obrazovanja.

2. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 2

Potrebno je politike zapošljavanja i njihove programe na lokalnom nivou donositi kao provedbene programe i planove razvoja u postupku implementacije Strategije razvoja lokalne zajednice i planove ekonomskog razvoja.

OBRAZLOŽENJE

PRAVNI OSNOV

Zakonom o lokalnoj samoupravi Republike Srpske¹⁰ članom 30. u četvrtoj alineji propisano je da, skupština opštine usvaja planove i programe razvoja kao i planove ekonomskog razvoja. Strategija lokalnog razvoja lokalne zajednice i to Sektorski razvojni planovi sadrže programe i planove zapošljavanja. Statut lokalne zajednice kao najviši akt lokalne zajednice utvrđuje organizaciju, poslove i nadležnosti lokalne zajednice.

ANALIZA STANJA

Strateško planiranje predstavlja ključni instrument za proaktivno i odgovorno upravljanje lokalnim razvojem. Imajući u vidu definiciju lokalnog ekonomskog razvoja, kao proces u kojem partneri iz javnog, privatnog i nevladinog sektora rade zajedno, kako bi stvorili bolje uslove za ekonomski rast i zapošljavanje.

Plan lokalnog ekonomskog razvoja posebnu pažnju posvećuje maksimiziranju svojih najbitniji snaga, koje se odnose na položaj i veličinu opštine, prirodne potencijale, dosadašnju atraktivnost za investiranje i raspoložive ljudske resurse, kao i na mogućnost iskorišćavanja prilika koje im stoje na raspolaganju.

Analiza stanja vršena je na nivou grada Doboja, u opštinama Modriča i Derвента.

U Strategiji integrisanog lokalnog razvoja grada Doboja, 2012-2020. godine kao strateški cilj broj 4, promovisani su regionalno kokurentni ljudski resursi sa efikasnim programima podrške socijalno isključenih grupa i razvijenim kapacitetima ukupne društvene infrastrukture.

Analizom stanja, poslovnog okruženja i raspoloživih ljudskih resursa kao SWOT analizom utvrđeno je da, u gradu Doboju kao i većini opština Bosne i Hercegovine postoji evidentan raskorak između potrebne radne snage i raspoloživih obrazovnih i kvalifikovanih profila. Svi ciljevi društvenog razvoja su u direktnoj vezi sa strateškim ciljem 4. Regionalno konkurentni ljudski resursi sa efikasnim programima podrške socijalno isključenih grupa i razvojnim kapacitetima ukupne društvene infrastrukture, a njihova realizacija je u uskoj korelaciji sa nekoliko ciljeva iz oblasti ekonomskog razvoja.

Sektorski cilj 1. Integrisati socijalno isključene kategorije kroz osiguranje adekvatnih servisa podrške za sve populacije do 2015. godine.

¹⁰ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 101/04, i izmjene i dopune „Službeni glasnik broj 42/05 i 118/05.

Sektorski cilj 2. Pružiti podršku populaciji srednje i starije dobi u svrhu zapošljavanja i samozapošljavanja.

Ovaj sektorski cilj takođe doprinosi realizaciji strateškog cilja 4.

Sektorski ciljevi 3. Značajno unaprijediti uslove za rad sa mladima u svrhu njegovog uključivanja profesionalnog razvoja i razvoja ličnosti do 2015. godine.

Sektorski cilj 4. uspostavljeno strateško partnerstvo za rješavanje problema nezaposlenosti i socijalne isključenosti do 2013. godine, doprinose realizaciji strateškog cilja 4. Regionalno konkurentni ljudski resursi sa efikasnim programima podrške socijalno isključenim grupama i razvojnim kapacitetima ukupne društvene infrastrukture.

Opština Modriča ima usvojenu Strategiju razvoja opštine Modriče 2010-2014. godine.¹¹ Modriča kao i većina lokalnih zajednica zapošljavanje i potrebu za poboljšanjem zaposlenosti u skladu sa statutom, razmatra kroz samostalne poslove i razvojne poslove i programe.

Strategija razvoja opštine Derventa 2011-2016. godine,¹² predstavlja skup mjera, projekata i programa za unapređenje ekonomskog, socijalnog razvoja u stepenu nadležnosti i odgovornosti opštine Derventa, za čiju se realizaciju angažuju ograničene količine javnih resursa u novcu, prirodnim i nasljednim resursima, ljudskim resursima, organizacijama i institucijama.

Strateški cilj broj 2 je razvoj ljudskih resursa i unapređenja kvaliteta života, a kao operativni ciljevi postavljeni su:

- ▶ Razvoj uspješnog upravljanja ljudskim resursima,
- ▶ Program uvođenja novih zanimanja u srednjim školama,
- ▶ Jačanje MSP-a kroz jačanje ljudskih resursa, te transfera znanja.

Strategijom razvoja opštine Derventa za period od 2011-2016. godine, utvrđene su mjere i aktivnosti čijom uspješnom implementacijom opština Derventa bi bila otvorena, ekonomski i društveno dinamična proevropski orijentisana opština, koja na prepoznatljiv način u okviru Republike Srpske, Bosne i Hercegovine i šireg okruženja osigurava ekonomski i kulturni život za građane koji u njoj borave.

Strateški cilj broj 2. bavi se razvojem ljudskih resursa i upravljanje kvalitetom života. Vizija, mjesto kvalitetnih uslova za život, rad i razvoj ljudskih resursa, zasnovana je na obrazovanju i obučenoj radnoj snazi sa visokim stepenom zaposlenosti uz lokalnu energiju i motivisanost za uspjeh.

Sektor obrazovanja, po viziji je izgradnja institucionalnih kapaciteta za razvoj ljudskih resursa, koji čine ključni faktor održivosti razvoja moderne ekonomije 21. vijeka, ekonomija znanja koja se zasniva na preduzetništvu i kvalitetnoj primjeni uglavnom u malim i srednjim preduzećima.

¹¹ Sa internet sajta opštine Modriča: <http://www.modrica.ba/pdf/strategija.pdf>; preuzeto 24.7.2013.

¹² Sa internet sajta opštine Derventa: <http://www.derventa.ba/derventa/public/00000001985%20lat.pdf>; preuzeto 24.7.2013.

MJERE I AKTIVNOSTI

1. Probleme u oblasti zapošljavanja na teritoriji lokalne zajednice, kreiranje lokalne politike zapošljavanja, program i mjere aktivne politike zapošljavanja treba rješavati u skladu sa lokalnim potrebama i mogućnostima kao provedbene planove.
2. Politikom zapošljavanja obuhvata se šira oblast, sve ekonomsko-političke aktivnosti koje utiču na nivo zapošljavanja i proizvodne faktore rada, sadržaće mjere za unapređenje zapošljavanja koje su u skladu sa zakonskim opredjeljenjima i Strategijom zapošljavanja.
3. Lokalna politika zapošljavanja i program zapošljavanja bi trebali biti Statutom lokalne zajednice i programom rada Skupštine, predviđeni kao obavezan akt odnosno program.

PRAKSE ZEMALJA U OKRUŽENJU

REPUBLIKA SRBIJA

Republika Srbija ima usvojen Zakon o zapošljavanju i osiguranju u slučaju nezaposlenosti¹³ u Republici Srbiji u članu 37, utvrđuje da je osnovni instrument aktivne politike zapošljavanja Nacionalni akcioni plan zapošljavanja.

Akcioni plan je usaglašen sa Nacionalnom strategijom zapošljavanja utvrđenim od Vlade na prijedlog ministarstva. Akcioni plan se usvaja na godišnjem nivou, a izvještaj ministarstvo podnosi Vladi, takođe na godišnjem nivou.

Regionalna i lokalna politika zapošljavanja je dio nacionalne politike zapošljavanja članom 41. Zakona propisano je da, lokalna samouprava može, po pribavljenom mišljenju lokalnog savjeta, usvojiti lokalni akcioni plan zapošljavanja koji mora biti u saglasnosti sa Nacionalnim planom zapošljavanja i analizom plana potreba te lokalne zajedice.

S obzirom na to da je specifičnost Srbije neujednačen regionalni razvoj, rješenje problema mora počivati na lokalnom nivou.

Lokalni savjeti za zapošljavanje su obučeni da tekuće podatke o potrebama lokalnog tržišta rada i društveno-ekonomsko okruženje prenesu u lokalne planove zapošljavanja koji će biti bolje prilagođeni specifičnim potrebama i zadovoljiće uslove za učešće lokalnih politika u Nacionalnim politikama.

Vlada Republike Srbije na godišnjem nivou usvaja Nacionalne akcione planove zapošljavanja na nacionalnom nivou za određenu godinu. Njime se definišu ciljevi i potrebe zapošljavanja na nacionalnom nivou za određenu godinu, kao i ciljevi i prioriteti i mjere koje će biti realizovane kako bi se dostigli postavljeni ciljevi i omogućilo održivo povećanje zaposlenosti.

¹³ Objavljen u "Sl. glasnik Rep. ", br. 36/2009 i izmjene i dopune u "Sl. glasnik Rep. Srbije" br. 88/2010

U Nacionalnom akcionom planu zapošljavanje za 2011. godinu¹⁴ na osnovu smjernica i preporuka Evropske strategije 2012. za rast i razvoj, kao i analize realnog stanja na tržište rada Republike Srbije, utvrđeni su ciljevi politike zapošljavanja i određeni prioriteti koji će biti realni.

Jedan od prioriteta predstavlja i decentralizaciju politike zapošljavanja i podstiče razvoj regionalne i lokalne politike zapošljavanja.

Lokalni savjeti dobijaju novu ulogu koja podrazumijeva implementaciju centralne politike na lokalnom nivou uvažavajući karakteristike lokalnog okruženja. Zato se u skladu sa Zakonom o zapošljavanju i osiguranju i za slučaj nezaposlenosti („Službeni glasnik RS“ broj 36/09) na nivou jedne lokalne zajednice, formiraju partnerski odnosi što zagovaraju lokalni savjeti za zapošljavanje što im zapravo daje ulogu strateškog partnera koji svojom aktivnošću provodi nacionalnu strategiju zapošljavanja i regionalnu razvojnu politiku, a u cilju smanjenja razlike među regionalnim tržištima rada. Uporedo sa tim, nameće se potreba izgradnje i uređenja kapaciteta lokalne samouprave koji neposredno sa lokalnim savjetima za zapošljavanje, pomažu u pisanju lokalnih akcionih planova zapošljavanja i zasniva se na lokalnim potrebama tržišta.

Lokalni akcioni plan zapošljavanja grada Kragujevca za 2012. godinu.

Lokalni akcioni plan zapošljavanja grada Kragujevca izrađen je po metodologiji Ministarstva ekonomije i regionalnog razvoja, na bazi Priručnika za izradu lokalnog akcionog plana zapošljavanja,¹⁵ a u skladu sa Nacionalnim akcionim planom zapošljavanja za 2012. godinu („Službeni glasnik Republike Srbije“ broj 79/11) i Nacionalne strategije zapošljavanja za period 2011-2012. godine.

Opšti cilj Lokalnog akcionog plana zapošljavanja je povećanje zaposlenosti i to kroz:

1. Podsticanje decentralizacije i razvoj regionale lokalne politike zapošljavanja, sve to kroz pružanje tehničke podrške razvoju lokalnih politika zapošljavanja, podrške izradi lokalnih akcionih planova zapošljavanja i izgradnji partnera na lokalnom nivou, podsticanja formiranja lokalnih savjeta za zapošljavanje i udruživanja više opština na regionalnom nivou u cilju formiranja zajedničkih lokalnih savjeta za zapošljavanje.
2. Subvencije poslodavcima za zapošljavanje,
3. Podrška samozapošljavanju,
4. Javni radovi.

U lokalnom akcionom planu zapošljavanja grada Kragujevca utvrđeni su i osnovni ciljevi:

- ▶ Povećanje zaposlenosti,
- ▶ Održivo povećanje zaposlenosti, naročito u privatnom sektoru,
- ▶ Stvaranje uslova za zapošljavanje mladih,

¹⁴ Sa internet sajta: <http://www.inkluzija.gov.rs/wp-content/uploads/2010/08/NAPZ-2011-USVOJEN.doc>; preuzeto 24.7.2013.

¹⁵ Sa internet sajta: http://lokalnirazvoj.rs/assets/files/Baza_znanja/Zaposljavanje_mladih/Priucnik%20za%20izradu%20plana%20za_posljavanje.pdf; 24.7.2013.

- ▶ Jačanje socijalnog dijaloga i uloge lokalnog savjeta za zapošljavanje i socijalno-ekonomskog dijaloga,
- ▶ Smanjenje sive ekonomije,
- ▶ Ulaganje u ljudski kapital,
- ▶ Podsticanje daljeg razvoja obrazovanja i uspostavljanje obrazovanja odraslih,
- ▶ Jačanje materijalno-tehničke podrške i ljudskih resursa,
- ▶ Socijalna inkluzija itd.

REPUBLIKA HRVATSKA

Republika Hrvatska ima u primjeni Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.¹⁶ Članom 34. Zakona utvrđeno je da Vlada Republike Hrvatske donosi Nacionalni plan za podsticanje zapošljavanja.¹⁷ Na temelju tog plana, Zavodi i druga nadležna pravna lica provode mjere za podsticaj zapošljavanja u cilju mogućnosti zapošljavanja i razvijanju preduzetništva.

Za praćenje provođenja plana Vlada RH osniva povjereništvo sastavljeno od socijalnih partnera, nadležnog ministarstva i ostalih interesnih grupa koje djeluju na tržištu rada. Predsjednik povjereništva je ministar nadležan za rad ili u njegovoj sprečenosti, sekretar ministarstva za rad.

Od potpisivanja zajedničkog Memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske u maju 2008. godine, Vlada Hrvatske donosi dvogodišnje nacionalne planove za podsticanje zapošljavanja. U Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja 2011-2012. godine, kao ključni prioritet izdvojeno je povećanje nivoa zapošljavanja i stope participacije žena, primarne starosne skupine (posebno onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama na tržištu rada, nižeg ili neadekvatnog obrazovanja). Da bi se olakšalo njihovo učešće na tržištu rada Nacionalni program pri zapošljavanju sadrži niz aktivnosti kao što su: programi obrazovanja, podsticaj lokalne i područne–regionalne samouprave da svojim socijalnim planovima daju prioritete onih usluga u zajednici koje su podrška porodici i usklađivanju porodičnih i profesionalnih obaveza žena, sufinansiranje usavršavanja zaposlenih osoba iznad 50 godina starosti kojima prijeti gubitak radnog mjesta zbog prelaza poslodavca na nove tehnologije.

¹⁶ Pročišćeni tekst zakona (Narodne Novine 80/08) sa izmjenama i dopunama (Narodne Novine 94/09, 121/10, 25/12, 118/12, 12/13) preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta <http://www.zakon.hr/z/414/>

¹⁷ Preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta : <http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2012/11/nacionalni-plan-za-poticanje-zaposljavanja-za-2011-i-2012-godinu.pdf>

KORIST ZA GRAĐANE

Politikom zapošljavanja na lokalnom nivou bilo bi:

- ▶ obezbijedeni uslovi za veći lokalni uticaj na tržištu rada pošto se stvari uzimaju „pod svoju ruku“, a zbog blizine problema lako definišu odgovarajuću strategiju i planovi na licu mjesta, kao i prati napredak na licu mjesta,
- ▶ zasnivaju odluke o prioritetima u oblasti zapošljavanja u zavisnosti od lokalne situacije,
- ▶ podstiče razvoj novih aktivnih mjera zapošljavanja i može značajno doprinijeti razvoju preduzetništva i inovacija,
- ▶ obezbjeđuje razvoj odgovarajućih inicijativa i prijedloga,
- ▶ transparentnost.

3. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 3

Uspostaviti javno – privatno partnerstvo u zapošljavanju i na lokalnom nivou.

OBRAZLOŽENJE

PRAVNI OSNOV

Zakon o javno-privatnom partnerstvu;¹⁸

Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti Republike Srpske¹⁹.

ANALIZA STANJA

Zakon o javnom privatnom partnerstvu u Republici Srpskoj uspostavio je oblik saradnje javnog i privatnog sektora koja se realizuje udruživanjem resursa i stručnih znanja u svrhu zadovoljavanja javnih potreba

Posredovanje u zapošljavanju u Bosni i Hercegovini posmatrano kroz javno - privatno partnerstvo još uvijek traži svoje mjesto.

U Republici Srpskoj je od aprila 2010. godine na snazi novi Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, koji je pitanje pravnog statusa i nadležnosti privatnih agencija za zapošljavanje uredio u skladu sa međunarodnim standardima. U vrijeme donošenja zakona, Konvencija broj 181. Međunarodne organizacije rada²⁰ (International Labour Organization) iz 1997. godine, koja se odnosi na privatne agencije kao posrednike u zapošljavanju, bila je već ratifikovana od strane Bosne i Hercegovine.

Članom 13. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti u Republici Srpskoj, regulisano je da poslove posredovanja u zapošljavanju, savjetovanje za izbor zanimanja, osposobljavanje i pripremu za zapošljavanje, pored Zavoda obavljaju i Agencije koje ispunjavaju uslove za obavljanje djelatnosti propisane zakonom i podzakonskim aktima. Uslove za obavljanje poslova posredovanja zapošljavanja, koje mora ispuniti privatna agencija propisuje Ministar za rad i boračko invalidsku zaštitu koji donosi Rješenje o ispunjenosti uslova za obavljanje poslova posredovanja u zapošljavanju i to rješenje je konačni akt (protiv kojeg se može pokrenuti upravni spor).

Registar pravnih i fizičkih lica kojima je izdato rješenje o ispunjenosti uslova za obavljanje poslova posredovanja u zapošljavanju vodi resorno Ministarstvo rada i boračko invalidske zaštite. Sva pravna i fizička lica koja se bave posredovanjem u zapošljavanju (privatni posrednici), dužna su da se registruju kod nadležnog organa u skladu sa zakonom. Privatni

¹⁸ Objavljeno u „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 59/09.

¹⁹ Objavljeno u „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 30/10 i izmjene i dopune zakona u broju 102/12

²⁰ Preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta:

http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:312326

posrednici u zapošljavanju imaju izričitu zakonsku zabranu da od lica koja zapošljavaju naplaćuju naknadu za usluge.

Javno-privatnim partnerstvom i promjenama zakonskog okvira do novog zapošljavanja za razliku od javne službe za zapošljavanje, čiji se poslovi finansiraju iz doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti koje plaćaju zaposlena lica, kao i iz drugih sredstava koje ostvari Zavod u skladu sa zakonom, zakonodavac se nije bavio pitanjem finansiranja lica iz čl. 13 Zakona, odnosno mogućnošću pristupa privatnih agencija za zapošljavanje javnim sredstvima za zapošljavanje.

O pitanjima vezanim za pravni status, nadležnost, uslove koje moraju ispunjavati privatne agencije i svim drugim pitanjima vezanim za njihov rad, socijalni partneri su postigli visok konsenzus prilikom pripreme i donošenja Zakona o posredovanju i zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti. Predstavnici socijalnih partnera su učestvovali direktno u kreiranju zakonskih rješenja vezanih za privatne agencije kroz pripremu zakona i javne rasprave od strane Ekonomsko-socijalnog savjeta Republike Srpske, što je u skladu sa Konvencijom i Preporukom Međunarodne organizacije rada (International Labour Organization) koje se odnose na privatne agencije za zapošljavanje.

Kada se navedeni zakon i pravilnik analiziraju sa aspekta implementacije i usklađenosti sa standardima sadržanim u Konvenciji o privatnim agencijama za zapošljavanje i Preporuci o privatnim agencijama za zapošljavanje, može se sa punim pravom konstatovati da oba propisa sadrže standarde utvrđene Konvencijom i Preporukom Međunarodne organizacije rada (International Labour Organization), najmanje u mjeri u kojoj su države članice koje ratifikuju konvenciju obavezne da ih ugrade u domaće zakonodavstvo.

Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti data je mogućnost saradnje između javne službe za zapošljavanje i privatnih agencija za zapošljavanje u interesu nezaposlenog lica i poslodavca, radi obavljanja poslova posredovanja u cilju zapošljavanja i sprovođenja programa i mjera aktivne politike. Ta saradnja se reguliše sporazumom. Međutim, do danas javna služba za zapošljavanje u Republici Srpskoj nije uspostavila saradnju sa privatnim agencijama za zapošljavanje ni po jednom od predviđenih pitanja.

Konvencija o privatnim agencijama je odredbom čl. 13 obavezala države članice, da moraju u skladu sa nacionalnim zakonima i praksom i nakon konsultacija sa najreprezentativnijim organizacijama poslodavaca i radnika, formulisati, ustanoviti i periodično revidirati uslove za promovisanje saradnje između javnih službi za i privatnih agencija za zapošljavanje.

Nažalost, Zakon nije u potpunosti iskoristio mogućnosti koje u pogledu saradnje između javne službe za zapošljavanje i privatnih agencija za zapošljavanje, daju dva navedena međunarodna dokumenta što predstavlja osnovni razlog za izmjene Zakona u tom pravcu.

U svrhu društvenog razvoja grada Doboja, može se zaključiti da je posebna pažnja posvećena maksimiziranju najbitniji snaga koje se odnose na unapređenje već razvijene društvene infrastrukture, raspoložive ljudske resurse i dobro razvijene nevladine organizacije, kao i mogućnost iskorištavanja prilika koje mu stoje na raspolaganju.

Opština Modriča je u cilju uspješnog sprovođenja mjera razvojnih strategija prihvatila preporuke Jugoistočne Evrope i to:

- ▶ Prva preporuka se odnosi na otvaranje posebne kancelarije pri kabinetu načelnika opštine;
- ▶ Druga se odnosi na korišćenje partnerskih odnosa javnog i privatnog sektora za ispunjenje zahtjeva, gdje su potrebna veća finasijska ulaganja;
- ▶ Treća preporuka se odnosi na razvijanje planova iz opštine.

Polazeći od stava da rješavanje pitanja upravljanja lokalnim razvojem u institucionalnom smislu predstavlja pitanje za budući uspjeh i razvoj na lokalnom nivou, opština Modriča je prošla proces uspostavljanja organizacionih struktura lokalne jedinice samouprave u BiH pod simboličnim nazivom „KURPA“ (Kancelarija za upravljanje razvojem).

Na kraju procesa opština Modriča još uvijek nije zvanično usvojila izmjene i dopune akata tako da rezultati procesa nisu inkorporirani u politiku opštine Modriča. Međutim, značajno je što se stečena znanja i iskustva od strane zaposlenih koji su prošli edukaciju svakodnevno koriste.

MJERE I AKTIVNOSTI

1. U politike zapošljavanja i akcione planova na sprovođenje politike na lokalnom nivou kao način provođenja utvrđenih mjera jeste prioritetno određivanje partnerstva javnog i privatnog sektora u svrhu zapošljavanja.
2. Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti regulisati ravnopravan status Zavoda za posredovanje u zapošljavanju i posredovanja privatnih privrednih društava, kao privrednih društava koji realizuju ugovore o javno-privatnoj saradnji u svrhu zapošljavanja, kao i posebna privredna društva osnovana u cilju provođenja ugovora o javnom i privatnom partnerstvu u cilju zapošljavanja na lokalnom nivou.
3. Zakonom o javnom privatnom partnerstvu u Republici Srpskoj utvrditi kao javnu potrebu zapošljavanje, kao i da predmet javno-privatnog partnerstva bude zapošljavanje.

PRAKSE ZEMALJA U OKRUŽENJU

REPUBLIKA HRVATSKA

Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti („Narodne novine RH”, br. 80/08) dopušta obavljanje poslova posredovanja pri zapošljavanju u zemlji, osim javnoj službi i drugim pravnim i fizičkim osobama koje ispunjavaju uslove utvrđene posebnim propisom. Za razliku od propisa drugih država, u Hrvatskoj se pod djelatnošću pri zapošljavanju smatra i posredovanje za obavljanje poslova i usluga bez zasnivanja radnog odnosa. Privatni pružaoci usluga posredovanja pri zapošljavanju, uz djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju, mogu obavljati samo djelatnosti istraživanja tržišta i ispitivanja javnog mnjenja.

Za Hrvatsku je specifično da je Zakonom o radu već 2004. godine, na tržište rada uključila Agencije za privremeno zapošljavanje – sa pravom ustupanja radnika u zemlji, a novim Zakonom o radu (Narodne novine RH 149/09) je dopustila ustupanje radnika i na inostranom tržištu, što je jedan od zahtjeva za usklađivanjem sa EU.

REPUBLIKA SRBIJA

Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 36/2009), je uredio nadležnost Agencija za zapošljavanje u vezi sa obavještavanjem o mogućnostima i uslovima zapošljavanja; posredovanjem u zapošljavanju u zemlji i inostranstvu; profesionalnom orijentacijom i savjetovanjem o planiranju karijere; te sprovođenjem pojedinih mjera aktivne politike zapošljavanja, na osnovu ugovora sa Nacionalnom službom. Najavljene su izmjene Zakona o radu sa ciljem uspostavljanja i regulisanja rada Agencije za privremena zapošljavanja.

REPUBLIKA CRNA GORA

Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti ²¹ je Agencijama za zapošljavanje dao u nadležnost informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja; posredovanje u zapošljavanju lica koja traže zaposlenje i stranaca koji traže zaposlenje u Crnoj Gori; profesionalnu orijentaciju i savjetovanje o planiranju karijere; obrazovanje i osposobljavanje odraslih; profesionalnu rehabilitaciju teže zapošljivih lica; javne radove; te sprovođenje drugih mjera aktivne politike zapošljavanja.

Za pojedine poslove zapošljavanja Zavod zaključuje ugovor sa agencijom, po sprovedenom postupku javne nabavke, što svakako predstavlja novinu u odnosu na druge zemlje iz okruženja.

KORISTI ZA GRAĐANE

1. Korišćenjem dobre prakse javnog i privatnog sektora ostvariće se postizanje bolje zaposlenosti ili stvaranje povoljnijih uslova za ostvarivanje bolje zaposlenosti.
2. Odluke lokalnih donosilaca svakako će doprinositi boljem određenju prioriteta u zapošljavanju, ali i metoda za ostvarenje postavljenog cilja.

²¹ Objavljeno u „Službeni list CG” br. 14/10.

4. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 4

Politika zapošljavanja na lokalnom nivou odražava regionalno konkurentne ljudske resurse sa efikasnim programima podrške socijalno isključenim grupama i razvijenim kapacitetima ukupne društvene strukture.

OBRAZLOŽENJE

PRAVNI OSNOV

- 1) Zakon o radu RS;²²
- 2) Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom RS;²³
- 3) Zakon o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini;²⁴
- 4) Strategija unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj²⁵ cilj 5.3. Stvoriti preduslove za osnivanje preduzeća i ostalih organizacionih oblika zapošljavanja invalida;
- 5) Strategija zapošljavanja u Republici Srpskoj 2011-2015.²⁶

ANALIZA STANJA

Zakonom o radu propisano je da lica koja traže zaposlenje, kao i lice koje se zaposli, ne mogu biti stavljeni u nepovoljniji položaj zbog rase, boje kože, pola, jezika, vjere, političkog ili drugog mišljenja, nacionalne ili socijalne podjele, imovnog stanja, rođenja ili kakve druge okolnosti. Takođe ni zbog članstva ili nečlanstva u političkoj stranci, članstva ili nečlanstva u sindikatu, tjelesnih i duševnih poteškoća u pogledu angažovanja, obrazovanja, napredovanja, uslova i zahtijeva rada, otkazivanja ugovora o radu ili drugih pitanja koja proističu iz radnog odnosa. Shodno navedenom tjelesne i duševne poteškoće su jedne od diskriminatornih osnova i ne mogu biti razlog stavljanja u nepovoljniji položaj invalidnih u odnosu na druga lica.

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, reguliše zapošljavanje ovih lica i uključivanje na tržište rada pod opštim i posebnim uslovima.

Lice sa invaliditetom ima pravo na zapošljavanje na tržištu rada pod opštim i posebnim uslovima. Zapošljavanje pod opštim uslovima lice sa invaliditetom ostvaruje posredstvom službi za zapošljavanje, agencija i samostalno pod uslovima propisanim u Zakonu o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti.

²² Objavljeno u „Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 55/07 – prečišćeni tekst.

²³ Objavljeno u „Službenom glasniku Republike Srpske“ br. 37/12.

²⁴ Objavljen prečišćeni tekst „Službeni glasnik BiH“ br. 32/10.

²⁵ Preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta: <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/MZSZ/PAO/Documents/Strategija%20unapredjenja%20drustvenog%20polozaja%20lica%20sa%20invaliditetom%20u%20RS%202010%20-%202015.pdf>

²⁶ Preuzeto 25.07.2013. sa internet sajta: <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpb/Documents/prijedlog%20strategija%20zaposljavanja%20republike%20srpske%202011-2015.pdf>

Pravo na zapošljavanje pod posebnim uslovima imaju lica sa najmanje 40% invaliditeta, lica sa najmanje 70% fizičkog oštećenja i lica sa lakom i umjerenom mentalnom retardacijom. Zapošljavanjem lica sa invaliditetom pod posebnim uslovim smatra se obavezno zapošljavanje takvih lica u republičkim organima uprave, organima lokalne samouprave, organima pravosuđa i javnim ustanovama i fondovima, te javnim preduzećima koja nisu osnovana za zapošljavanje lica sa invaliditetom u skladu sa zakonom.

Zapošljavanje pod posebnim uslovima je i zapošljavanje u privrednom društvu ili zaštitnoj radionici, osnovanim radi zapošljavanja lica sa invaliditetom koja se na osnovu radnih i opštih sposobnosti ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada ili održati svoje zaposlenje uz primjenu olakšica utvrđenih zakonom.

Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju osoba s invaliditetom stvoreni su preduslovi za osnivanje Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom koji je osnovan 2010. godine.

Djelatnost FPRZOSI je između ostalih i: provođenje politike razvijanja i unapređenja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica s invaliditetom, finansiranje ili sufinansiranje ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i radnih centara, isplata novčanih podsticaja, sufinansiranje razvoja postojećih programa, te uvođenje novih tehnologija i programa namijenjenih zapošljavanju lica sa invaliditetom, sufinansiranje i finansiranje programa edukacije stručnih lica na području profesionalne rehabilitacije, te finansiranje i sufinansiranje programa istraživanja i razvoja profesionalne rehabilitacije.

Za ostvarivanja prava na podsticaj pri zapošljavanju lica sa invaliditetom, nije relevantno da li je invaliditet stečen tokom rata ili je nastao ranije. Stoga su kod prava na ostvarivanje podsticaja FPRZLSI sve vrste invaliditeta i način nastanka invaliditeta izjednačeni. Isplaćeni podsticaji odnose se na povrat doprinosa i poreza na platu zaposlenog lica sa invaliditetom.

Stimulansi koji se utvrđuje ugovorom o zapošljavanju lica sa invaliditetom zaključenim sa nosiocem osiguranja zapošljavanja, su utvrđeni kao jednokratna materijalna davanja, sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada, kreditna sredstva po povoljnim uslovima namijenjenih kupovanju mašina, opreme, alata, pribora potrebnog za upošljavanje lica sa invaliditetom, poslovnog prostora i sredstava, naknade razlike zbog smanjenja radnog učinka ili za sufinansiranje dijela plate asistenta lica sa invaliditetom tokom rada.

Zakonom o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini (Članovi 7-11) regulisano je pitanje zapošljavanja, rada i pristupa svim oblicima resursa. Zakon zabranjuje diskriminaciju na osnovu pola u radu i radnim odnosima.

U Bosni i Hercegovini postoji veoma jaka veza između društvene uloge žene i njenog obrazovanja, zanimanja i položaja na tržištu rada. Mogućnost bosanskohercegovačkih žena da odgovore na zahtjeve koje diktira tržište rada, znatno je ograničena:

- ▶ patrijarhalnim poimanjem uloge žene u porodici i društvu,
- ▶ niskim nivoom obrazovanja i informisanosti žene u ruralnim oblastima,
- ▶ favorizovanjem muškarca prilikom zapošljavanja,
- ▶ slabim kreditnim sposobnostima (visoke kamate, mali procenti žena koji imaju vlasništvo nad nekretninama), te
- ▶ neadekvatnom pravnom regulativom.

GRAD DOBOJ

Analizom stanja poslovnog okruženja i raspoloživih ljudskih resursa, kao i SWOT analizom, utvrđeno je da u gradu Doboju kao i većini opština Bosne i Hercegovine, postoji evidentan raskorak između potrebne i obrazovnih i kvalifikacionih politika raspoložive radne snage.

U okviru društvenog razvoja, grad Doboj bi posebnu pažnju trebalo da posveti jačanju svojih najbitnijih snaga koje se odnose na unapređenje već solidno razvijenih društveno-infrastrukturnih ljudskih resursa i dobro razvijenog nevladinog sektora, kao i mogućnosti iskorištavanja prilika koje joj stoje na raspolaganju i koje se odnose na izgradnju saobraćajne infrastrukture i razvoju tranzitnog turizma.

S ciljem društvenog razvoja su u direktnoj vezi Strateški ciljevi 4. Regionalno konkurentni ljudski resursi s afirmisanim programima podrške socijalno isključenih grupa i razvijenim kapacitetima ukupne društvene infrastrukture, i njihova realizacija je u uskoj korelaciji s nekoliko ciljeva iz ekonomskog razvoja, Sektorskim ciljem 1. Integrisati socijalno isključene kategorije kroz osiguranje adekvatnih servisa podrške za te populacije doprinosi realizaciji Strateškog cilja 4.

U pomenutom cilju kao sektorski cilj, ističe se pružanje podrške populaciji srednje i starije dobi u svrhu zapošljavanja i samozapošljavanja.

Ovaj sektorski cilj takođe doprinosi realizaciji strateškog cilja 4. S druge strane ovaj sektorski cilj doprinosi realizaciji nekoliko ciljeva iz oblasti ekonomskog razvoja koji se odnosi na zapošljavanje.

OPŠTINA MODRIČA

Modriča, kao i većina lokalnih zajednica, zapošljavanje i potrebu za poboljšanjem zaposlenosti u skladu sa Statutom razmatra kroz samostalne poslove i razvojne planove i programe.

Opština Modriča ima usvojenu Strategiju partnerstva opštine Modriča koji u suštini predstavlja planski dokument komunikacije sa građanima. Strategija predstavlja prvi korak kao izraz zajedničkog opredjeljenja opštine i građana radi partnerstva za dobrobit svih pojedinaca kao građana.

OMLADINSKA POLITIKA 2013-2017. godine razmatra pitanje usklađenosti obrazovanja omladine sa potrebama tržišta rada, te 25,53% od ispitanika smatra da je obrazovni sistem u BiH zadovoljavajući, 26,53% smatra da je loš, 7,1% smatra da je vrlo dobar, a 0,00% da je obrazovni sistem odličan, što ukazuje da je obrazovni sistem u BiH potrebno mijenjati.

Osnovno pravo mladih je da im se omogući da prije svog zapošljavanja steknu određenu kulturu, znanje i vještine koji im omogućavaju da kompetentno rade na poslovima koje su samostalno izabrali.

KLUB ZA TRAŽENJE POSLA U MODRIČI osnovan je u sastavu Biroa za zapošljavanje Modriča 2012. Cilj mu je bio da pomogne mladima opštine Modriča koji aktivno traže posao.

BIRO ZA ZAPOSŁJAVANJE Modriča je organizaciona jedinica Filijale Zavoda za zapošljavanje Doboj i obavlja poslove aktivne politike zapošljavanja zakonom propisanih poslova posredovanja zapošljavanja za teritoriju opštine Modriča.

Strategija, strateškim ciljem 3, dovodi do inteziviranja društvenog razvoja koji doprinosi privrednom rastu i povećanju kvaliteta života građana.

Kao operativni ciljevi predviđeni su:

- ▶ Koncept obrazovanja značajno prilagoditi potrebama privrede sa osnovnim preduslovima za kontinuiranu obuku i kroz afirmaciju rada.
- ▶ Uspostaviti sistem upravljanja ljudskim resursima.
- ▶ Osigurati stalno unapređenje usluga zdravstvene i socijalne zaštite.

Pod ovim strateškim ciljem podrazumijevaju se izgradnja savremenog sistema upravljanja ljudskim resursima ustrojenim tako da, svim stanovnicima obezbjeđuju sticanje konkretnih kvalifikacija i unapređenja znanja i vještina tokom cijelog života s jedne strane i efikasno korištenje znanja i poslovnih veza s druge strane.

Takođe, ovaj cilj podrazumijeva neophodan napredak u ostalim sistemima društvenog života u socijalnoj zaštiti i kulturi.

Ostvarenjem ovog strateškog cilja Modriča će obezbijediti konkurentnost ljudskih resursa, kao najvažniju komponentu nove ekonomije na tržištu na kome se sve više nameću regija i gradovi radi specifične lokalne vrijednosti i konkurentne radne snage.

Rizici se vide u otporu prihvatanja novih razvojnih zakonitosti da privredni razvoj sve više zavisi od kvaliteta ljudi kojima raspolažemo, a ne od prirodnih resursa i da kvalitet znanja i vještina postaju važniji od cijene radne snage.

Mjere:

1. Kvalitet obrazovanja značajno prilagoditi potrebama sa osiguranim preduslovima za konkretan oblik potrebne radne snage;
2. Ustrojiti sistem upravljanja ljudskim resursima;
3. Osigurati stalno unapređenje usluga zdravstva i socijalne zaštite;
4. Zaštiti i koristiti kulturno historijska naslijeđa.

OPŠTINA DERVENTA

Strategija razvoja opštine Derventa 2011-2016. godine predstavlja skup mjera, projekata i programa za unapređenje ekonomskog i, socijalnog razvoja u stepenu nadležnosti i odgovornosti opštine Derventa, za čiju se realizaciju angažuju ograničeni javni resursi u novcu, prirodnim i naslijeđenim resursima, ljudskim resursima, organizacijama i institucijama.

U pogledu zaposlenosti u opštini Derventa, prema podacima Zavoda za zapošljavanje Biro u Derventi, u odnosu na broj nezaposlenih građana u 2009. godini je veći u 2010. godini ili procentualno 10% viši od 2009. godine.

STATUTOM, kao najvišim aktom opštine Derventa, uređuje se pored odredbi i poslovođenje opštine, kao lokalne samoupravne organizacije: rad organa, akti, imovina, finansiranje, učešće građana, te donošenje i izmjene statuta.

Članom 17. Statuta utvrđeni su poslovi samostalne nadležnosti Opštine kao poslovi regulatornih radnji i upravljanje opštinom, pod usvajanje posvajanjem programa razvoja opštine.

ZAVOD za zapošljavanje Filijala Doboj, Biro Derventa kao organizaciona jedinica na teritorijalnom principu saglasno Statutu Javne ustanove, Zavod za zapošljavanja Filijala Doboj, Biro Doboj saglasno zakonu obavlja sve poslove, ali za teritoriju za koju je osnovan.

U martu 2010. godine Skupština opštine Derventa usvojila je dokument „Lokalni plan akcije invalidnosti opštine Derventa 2010-2014. godine“. U citiranom planu, u poglavlju **ZAPOŠLJAVANJE**, u cilju provođenja preporuke „Država treba pratiti princip po kojem bi osobe sa invaliditetom trebalo da budu osposobljene da ostvaruju svoja ljudska prava, posebno pravo na zapošljavanje. Moraju biti pružene jednake mogućnost za prekvalifikacije kao i zapošljavanje na tržištu rada kako u urbanom tako i ruralnim područjima“.

Primjenom Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i stvaranju uslova za edukaciju, trening i profesionalno osposobljavanje, kao i prilagođavanje tržište rada osobama sa invaliditetom uz podršku lokalne zajednice stvorice se uslovi za jedan od oblika zapošljavanja.

Zato je potrebno izraditi, primijeniti i provoditi realizaciju plana za zapošljavanje osoba sa invaliditetom saglasno procedurama i postupcima usvojenog Zakona.

Strategijom razvoja opštine Derventa za period od 2011-2016. godine, utvrđene su mjere i aktivnosti čijom bi uspješnom implementacijom opština Derventa bila otvorena, ekonomski i društveno dinamična, proevropski orijentisana opština koja na prepoznatljiv način u okviru Republike Srpske, Bosne i Hercegovine i šireg okruženja osigurava ekonomski, kulturni život za svoje građane koji u njoj borave.

Prema pomenutom dokumentu predviđeno je **PET** pravaca konvergencije sa okruženjem:

1. **RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA,**
2. **ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE,**
3. **HRANA,**
4. **VODA i**
5. **TURIZAM.**

Operativni ciljevi Strategije su:

- ▶ Razvoj uspješnog upravljanja ljudskim resursima,
- ▶ Program uvođenja novih zanimanja u srednjim školama, te
- ▶ Jačanje ljudskih resursa kroz transfer znanja.

Analizom postojećeg stanja i strateških ciljeva, mjera i želja analiziranih lokalnih zajednica moglo bi se zaključiti da proces decentralizacije lokalnih zajednica, od institucija lokalne samouprave traži ne samo nacionalnu politiku kao okvir implementacije na izvršenje jedinica lokalne samouprave, već i preuzimanje odgovornosti za rezultate politike zapošljavanja i druge mjere, uzimajući u obzir karakteristike lokalnog okruženja, da preuzme neophodne finansijske i druge resurse, i da prati i osiguranje efekta i sprovođenje interesa.

MJERE I AKTIVNOSTI

- 1) Akcioni plan zapošljavanja na lokalnom nivou trebalo bi da sadrži i programe zapošljavanja lica sa invaliditetom, ali i osnaživanje žena.
- 2) Nadležni organ samouprave na lokalnom nivou trebalo bi da prati sprovođenje politika i zakona iz oblasti invalidnosti i profesionalne rehabilitacije kao rodne jednakosti.
- 3) Zavod za zapošljavanje filijala Doboj i biro u Modriči i Derventa trebalo bi da predlože mjere poticaja za zapošljavanje invalida i žena kao i drugih teško zapošljivih kategorija.
- 4) Skupštine grada Doboja i opština Modriče i Dervente trebalo bi da najmanje jednom godišnje razmatraju provođenje zakona i politika iz oblasti zapošljavanja osoba sa invaliditetom, žena i drugih teže zapošljivih kategorija.

PRAKSE ZEMALJA U OKRUŽENJU

REPUBLIKA SRBIJA

- 1) U Republici Srbiji je usvojena Strategija unapređenja položaja osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji za 2007-2012²⁷. Predstavlja srednjoročni plan aktivnosti svih društveno adekvatnih aktera u Republici Srbiji. Osnovni cilj 4 je razviti politike mjera i primijeniti programe i to naročito u oblastima obrazovanja, zapošljavanja i rada koji će osobama sa invalidnosti pružiti jednake mogućnosti i poslovnu samostalnost.

²⁷ Preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta:

<http://www.minrzs.gov.rs/doc/porodica/strategije/Strategija%20unapredjenja%20polozaja%20OSI.pdf>

- 2) Nacionalna strategija za poboljšanje položaja žena i unapređenje rodne ravnopravnosti u Republici Srbiji (2008-2014)²⁸ ima posebnu preporuku koja se odnosi na poboljšanje ekonomskog položaja žena i ostvarivanja rodne ravnopravnosti.
- 3) U Akcionom planu za sprovođenje strategije za period 2010-2015. kroz četiri pojedinačna cilja koja obuhvataju oblast neposrednih interakcionih razvoja potrebno je obezbijediti iskorijenjavanje nejednakosti.

REPUBLIKA HRVATSKA

- 1) Područje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom definisao je i preciznije regulisao Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom²⁹. Razvojem novih modela profesionalne rehabilitacije, primjenom novih podsticajnih mjera za zapošljavanje i obrazovanje nezaposlenih osoba s invaliditetom, uz podizanje svijesti javnosti i poslodavcima prema ovoj skupini, nastoji se olakšati njihov pristup tržištu rada. Uz primjenu načela sveobuhvatnosti i pristupljivosti usluga osoba sa invaliditetom Zavod aktivno učestvuje u razvoju socijalnog modela pri rehabilitaciji. U svom radu o osobama s invaliditetom i drugim na tržištu rada, zavod primjenjuje individualni paritetni pristup.
- 2) U cilju rješavanja problema zapošljavanja osoba s invaliditetom u svim područnim kancelarijama, u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje radi savjetnik za zapošljavanje u cilju edukacije u posredovanju pri zapošljavanju osoba s invaliditetom. U Središnjem uredu Zavoda djeluje Odsjek za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje koji stručna dostignuća iz područja profesionalne rehabilitacije, nastoji prenijeti na direktne korisnike.
- 3) Republika Hrvatska ima usvojenu Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007-2015. godine³⁰, kao i Zakon o suzbijanju diskriminacije³¹. Nacionalni plan za poticanje zapošljavanja 2011-2012.³² slijedi prioritete potrebe zapošljavanja u Hrvatskoj utvrđene u Zajedničkom memorandumu o prioritetu politike zapošljavanja³³. Mjere će biti usmjerene na povećanje stope zaposlenosti teže zaposlivo grupe uz podizanje nivoa znanja.

²⁸ Preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta:

<http://sgdatabase.unwomen.org/uploads/National%20Strategy%20for%20Improving%20the%20Position%20of%20Women%20and%20Promotion%20of%20Gender%20Equality%20-%202008%20to%202014.pdf>

²⁹ "Narodne novine" br. 133/02 i dopune i izmjene br. 33/05 preuzeto 25.07.2013. sa internet sajta :

<http://www.zakon.hr/z/493/Zakon-o-profesionalnoj-rehabilitaciji-i-zapo%C5%A1ljavanju-osoba-s-invaliditetom>

³⁰ Preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta:

<http://www.mspm.hr/content/download/7417/57069/file/Nacionalna%20strategija%20izjednacavanja%20mogucnosti%20za%20osobe%20s%20invaliditetom.pdf>

³¹ Objavljen u Narodnim novinama br. 85/08 i izmjene i dopune u br. 112/12 , prečišćen tekst preuzet sa internet sajta 25.7.2013: <http://www.zakon.hr/z/490/Zakon-o-suzbijanju-diskriminacije>

³² Preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta: <http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2012/11/nacionalni-plan-za-poticanje-zaposljavanja-za-2011-i-2012-godinu.pdf>

³³ Preuzeto 25.07.2013. sa internet sajta:

http://www.hzz.hr/DocSlike/Zajednicki_memorandum_o_prioritetima_politike_zaposljavanja_RH_%28JAP%29.pdf

- 4) Nacionalna politika za ravnopravnost polova³⁴ je strateški dokument Republike Hrvatske koji je donesen s ciljem uklanjanja diskriminacije žena i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti polova, provođenjem politika jednakih mogućnosti za razdoblje od 2011. do 2015. Pravna osnova za donošenje Nacionalne politike za ravnopravnost polova za razdoblje od 2011. do 2015. godine, sadržana je odredbama Zakona o ravnopravnosti polova³⁵, kojim su utvrđene opšte osnove za zaštitu i praćenje ravnopravnosti polova kao temeljne vrijednosti ustavnog poretka Republike Hrvatske. Od potpisivanja zajedničkog Memoranduma o prioritetima politike zapošljavanja Republike Hrvatske (2008 godine), Vlada Republike Hrvatske donosi dvogodišnje nacionalne planove za podsticanje zapošljavanja. U Nacionalnom planu za podsticanje zapošljavanja 2011-2012. kao ključni prioritet izdvojeno je povećanje nivoa zaposlenosti i stope participacije žena, primarno dobre skupine (posebno onih s niskim ili neodgovarajućim vještinama) na tržištu rada nižeg ili neadekvatnog obrazovanja, žene žrtve nasilja, dugotrajno nezaposlene, neaktivne pripadnice nacionalnih manjina. Da bi se olakšalo njihovo učešće na tržištu rada, Nacionalni plan za posredovanje za zapošljavanje sadrži niz aktivnosti kao što su programi obrazovanja, podsticanje lokalne područne (regionalne) samouprave, da u svojim socijalnim planovima daju prioritete razvoju onih usluga u zajednicima koje su podrška porodici i usklađivanju porodičnih i profesionalnih obaveza žena, sufinansiranje usavršavanja zaposlenih osoba iznad 50 godina starosti, kojima prijete gubitak radnog mjesta zbog prelaza poslodavca na nove tehnologije i dr.

Smanjivanje nezaposlenosti i uklanjanje svih oblika diskriminacije žena na tržištu rada, ostaje najvažniji strateški cilj. U donošenju i provođenju paralelnih strategija ključne aktivnosti preduzimaće se u svrhu smanjivanja jaza u razlikama u platama, podržavanju razvoja preduzetništva žena na nacionalnom i lokalnim nivoima, te promovisanju mjera za usklađivanje porodičnih i profesionalnih obaveza.

V KORIST ZA GRAĐANE

1. Stvaranje mogućnosti za brže zapošljavanje teže zaposlivih kategorija stanovništva.
2. Pružanje mogućnosti analize da bi se pronašla povoljnija podrška poslodavcima u svrhu zapošljavanja teže zaposlivih kategorija stanovništva.

³⁴ Preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta: <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/nacionalni-dokumenti/politike-planovi-programi-strategije/667-nacionalna-politika-2011-2015.html>

³⁵ Objavljen u Narodnim novinama br 82/08, preuzeto 25.7.2013. sa internet sajta: <http://www.zakon.hr/z/388/>

5. STRATEŠKA PREPORUKA BROJ 5

Jačati saradnju među nadležnim institucijama za sprovođenje politika zapošljavanja na lokalnom nivou, te osnažiti socio-ekonomski dijalog u oblasti zapošljavanja.

OBRAZLOŽENJE

PRAVNI OSNOV

Prava i obaveze koje se ostvaruju po osnovu rada, povodom rada i u vezi s radom vezane su za radno i socijalno zakonodavstvo u razvoju modernih država i predstavljaju najvažniji normativni izraz socijalne, pravne države.

- 1) Ustavnopravni i institucionalni okvir u Republici Srpskoj za donošenje zakona i utvrđivanje politike rada i zapošljavanja je na Ministarstvu rada i boračkoinvalidske zaštiti, a saglasno Zakonu o ministarstvima u Republici Srpskoj³⁶;
- 2) Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti uspostavio je Zavode za zapošljavanje kao javne ustanova za posredovanje u zapošljavanju;
- 3) Strategija za zapošljavanje u Republici Srpskoj za period 2011-2015. godine, u dijelu pod tačkom 4.2. Praćenje produktivnog i kvalitetnog razvoja putem razvoja ljudskih resursa pod tačkom a) planirala je uspostavljanje tijela za saradnju u koju se svrstavaju svi relevantni nosioci interesa.

ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA

Složena struktura organizacije države BiH generiše položaj i ulogu radnog zakonodavstva. Treba poći od ustavnopravne činjenice da je BiH državna zajednica, koja se sastoji od dva entiteta (FBiH i RS) i distrikta (Brčko distrikt BiH).

U skladu s ovom činjenicom donošenje zakona iz oblasti rada i radnih odnosa nužno slijedi podjela nadležnosti. Tako radno zakonodavstvo čine propisi koji se donose i primjenjuju u FBiH, RS, odnosno Brčko Distriktu BiH.

Nesporno je da zakonska regulativa iz oblasti radnih odnosa, generiše konstantno razilaženje stvarne i formalne slike o stanju nezaposlenosti u BiH. Bosna i Hercegovina se suočava sa teškim deficitom produktivnog zapošljavanja i dostojanstvenog rada. U prošloj deceniji stanje na tržištu rada djelimično se poboljšalo zahvaljujući prilično visokim stopama ekonomskog rasta, ali rezultati su djelimično izostali s obzirom na to da globalna ekonomija i finansijska kriza nisu zaobišle BiH.

STRATEGIJA ZAPOŠLJAVANJA RS 2011-2015.GODINE

Radi praćenja i preduzimanja aktivnosti u vezi sa regionalnim odnosno lokalnim potrebama za radnom snagom potrebno je angažovanje svih relevantnih nosioca interesa (aktera).

³⁶ Objavljen u „Sl. glasnik RS“, br. 72/2012.

Glavni nosioci interesa na tržištu rada su socijalni partneri: poslodavci i sindikat, javne službe za zapošljavanje, ustanove za obrazovanje i obuku i lokalni organi vlasti.

U svrhu sprovođenja strateških ciljeva predviđeno je i uspostavljanje tijela za saradnju u koje se ubrajaju svi relevantni nosioci interesa.

Strateško partnerstvo za zapošljavanje nije ograničeno isključivo na aktivne politike tržišta rada, nego se veže i za sagledavanje obrazovanja, oporezivanja, korporativne, regionalne i druge relevantne politike, što zahtijeva puno učešće svih aktera radi smanjenja nezaposlenosti.

Saglasno navedenim ciljevima nadležne ustanove i institucije za sprovođenje politike su zavod za zapošljavanje, lokalni organi vlasti, saglasni partneri na svim nivoima, eksperti i nevladine organizacije.

Uloga koordinatora preuzima institucija koju će odrediti Vlada Republike Srpske.

Cijeneći strateške ciljeve i potrebu uključenja lokalne samouprave u sprovođenju strateških ciljeva u zapošljavanju i sprovođenju utvrđene politike, potrebno je i na nivou lokalne zajednice organizovati savjetodavno tijelo s ciljevima učešća lokalne posebnosti u ukupnim mjerama politike, kao i u cilju praćenja i sprovođenja utvrđenih mjera na lokalnom nivou.

GRAD DOBOJ, OPŠTINA MODRIČA, OPŠTINA DERVENTA

Grad Doboj ima usvojenu i u primjeni Strategiju integrisanog razvoja grada Doboja 2012-2020. godine. Strateškim planom ekonomskog razvoja grada Doboja, dijelom su uključena i socijalna pitanja u okviru kojih bi „mali“ ljudi pronašli svoj interes u okviru Strateškog cilja 5 u projektu „Podrška osposobljavanja edukacionog resursnog centra za ekonomski razvoj socijalne komponente“.

Grad Doboj je usvojio i Omladinsku politiku Doboj 2009-2013. godine³⁷. Svi ciljevi društvenog razvoja su u direktnoj vezi sa strateškim ciljem 4. Regionalno konkurentni ljudski resursi sa efikasnim programima podrške socijalno isključenih grupa i razvijenim kvalitetima ukupne društvene infrastrukture, ali je njihova realizacija u uskoj vezi s nekoliko ciljeva iz oblasti ekonomskog razvoja.

Opština Modriča ima usvojenu Strategiju partnerstva opštine Modriča³⁸, koja u suštini predstavlja planski dokument komunikacije sa građanima. Strategija predstavlja prvi izraz zajedničkog opredjeljenja opštine i građana radi partnerstva za dobrobit svih pojedinica kao građana.

Ova opština ima usvojenu Omladinsku politiku 2013-2017. godine³⁹ koja razmatra pitanja usklađenosti obrazovanja omladine sa potrebama tržišta.

³⁷ Izvor sa : http://www.opstina-doboj.ba/images/stories/Strateski_dokumenti/Politika_za_mlade_opstine_Doboj_2009-2013.pdf; preuzeto 25.07.2013.

³⁸ Izvor sa: http://www.modrica.ba/pdf/strategija_partnerstva.pdf; preuzeto 25.7.2013.

³⁹ Izvor sa : http://www.modrica.ba/pdf/oml_politika_md.pdf; preuzeto 25.7.2013.

Strategija razvoja opštine Derventa 2011-2016. godine predstavlja skup mjera, projekata i programa za unapređenje ekonomskog i sociološkog razvoja u stepenu nadležnosti i odgovornosti opštine Dervente, za čiju se realizaciju angažuju ograničeni novčani, prirodni i ljudskim resursima u organizacijama i institucijama.

U martu 2010. godine Skupština opštine Derventa usvojila je dokument „Lokalni plan akcije invalidnosti opština Derventa 2010-2014. godine“.

ORGANIZACIJA JAVNIH SLUŽBI ZA ZAPOŠLJAVANJE

AKTIVNA I PASIVANA POLITIKA

Zavod za zapošljavanje Doboj je filijala kao teritorijalna organizaciona jedinica. Zavod za zapošljavanje Republike Srpske odredio je da su djelatnosti zavoda za zapošljavanje za teritoriju koju pokriva filijala Doboj:

Posredovanje u zapošljavanu, što obuhvata:

- ▶ javno obavještanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja,
- ▶ savjetovanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja,
- ▶ savjetovanje o izboru zanimanja,
- ▶ stručno osposobljavanje i priprema za zapošljavanje, te
- ▶ sprovođenje propisa i aktivne politike zapošljavanja.

Biro za zapošljavanje Modriča je organizaciona jedinica Filijale Zavoda za zapošljavanje Doboj i obavlja poslove aktivne politike zapošljavanja i zakonom propisanih poslova posredovanja zapošljavanja na teritoriji opštine Modriča.

KLUB za traženje posla u Modriči osnovan je u sastavu Biroa za zapošljavanje Modriča 2012. godine. Cilj mu je bio da pomognu mladima opštine Modriča koji aktivno traže posao.

MJERE I AKTIVNOSTI

- 1) Mjere aktivne politike zapošljavanja definisane su Zakonom, mada je ostavljena mogućnost kreiranja i drugih mjera. Pored programa i mjera aktivne politike zapošljavanja predviđenih zakonom, značajno je da se na nivou lokalne samouprave kreiraju i druge mjere predviđene lokalnim potrebama koji mogu biti finansirani iz dijela izvora.
- 2) Institucionalnu oblast rada i posredovanja zapošljavanja, odvojiti od socijalne i zdravstvene zaštite.
- 3) Oblast tržišta rada i zapošljavanja zahtijevaju temeljnu promjenu pristupa, kako u radu službi tako i u razmišljanju i djelovanju nezaposlenih osoba, čije se zapošljavanje zbog različitih vanjskih i unutrašnjih uticaja, odvija daleko manjim intenzitetom od onog koji dopušta tržište rada i privredne situacije.

- 4) Zakonom o posredovanju u zapošljavanju nezaposlenih osoba, pravo i obaveze u utvrđivanju i provođenju ukupnih mjera kojima se pospješuju i unapređuju uslovi za poboljšanje i osnovne principe posredovanja za zapošljavanje ostaviti u nadležnosti zavoda za zapošljavanje, a materijalnu i socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba, za vrijeme privremene nezaposlenosti, povjeriti drugoj instituciji ili organu.
- 5) Decentralizacija politika zapošljavanja u skladu sa decentralizacijom lokalnih zajednica koja od institucija lokalne samouprave traži, ne samo nacionalnu politiku kao okvir implementacije u izvršenju, već i preuzimanje odgovornosti za rezultate zapošljavanja i druge mjere, uzimajući u obzir karakteristike lokalnog okruženja, preuzimanje neophodne finansijske i druge resurse i da prati osiguranje efekata sprovođenja interesa i to:
 - ▶ Donošenje akcionog plana za provođenje politike zapošljavanja na lokalnom nivou;
 - ▶ Predloženi set programa i mjera u Akcionom planu treba jasno slijediti specifične potrebe regije, odnosno lokalne zajednice:
 - Plan bi trebao da sadrži pored aktivnih mjera i druge mjere za čiju realizaciju je potrebno uključivati različite nosioce realizacije, i zašto je neophodno jačanje kapaciteta lokalne samouprave i to u postupku razvoja, a tako i u realizaciji lokalnog plana;
 - Lokalni akcioni plan zapošljavanja trebalo bi da sadrži programe i mjere koji bi realizovanjem riješili specifične ključne probleme.
 - ▶ Svakako je potrebno definisati nosioce poslovne realizacije lokalnog akcionog plana, odnosno ko je zadužen, ko će se brinuti za realizaciju ukupnog plana kao i ko je nosilac monitoringa, evaluacije i izvještavanja o evaluaciji i ko će pružiti administrativnu i stručnu podršku;
 - ▶ Pod predmetom lokalnih akcionih planova zapošljavanja podrazumijeva se rješavanje problema u oblasti zapošljavanja na teritoriji lokalne zajednice, kreiranje lokalne politike zapošljavanja, programe i mjere aktivne politike zapošljavanja u skladu sa lokalnim politikama i mogućnostima;
 - ▶ Lokalni akcioni plan predstavlja izraz lokalne politike zapošljavanja i osnovni je instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja. To je dokument lokalne samouprave u kojem se definišu ciljevi i prioriteti politike zapošljavanja kao i dijela cjelokupne politike u određenom vremenskom periodu;
 - ▶ Ciljevi lokalnog akcionog programa zapošljavanja su: identifikacija potrebe da se prepoznaju grupe sa nadprosječnim rizikom od nezaposlenosti, dizajniranje mjera aktivne politike zapošljavanja kojim bi se djelovalo na uzroke problema i smanjila nezaposlenost u pogledu rizika nezaposlenosti;
 - ▶ Ključno pitanje kojim bi se lokalni akcioni plan zapošljavanja trebao baviti jeste stanje na tržištu rada u lokalnoj zajednici, šta je uticalo na takvo stanje, koje su perspektive, koje su mjere na raspolaganju i koji će efekti biti postignuti.
- 6) Osnivanje lokalnih savjeta za zapošljavanje

ZAKLJUČAK

Uzimajući u obzir predložene mjere i aktivnosti kao neophodne za sprovođenje Strateških preporuka 1 i 5, koje kažu da je nužno kao jednu od mjera za realizaciju strateške preporuke 1. osnovati Lokalno savjetodavno tijelo za obrazovanje odraslih, odnosno kao jednu od mjera za sprovođenje Strateške preporuke 5 osnovati Lokalno savjetodavno tijelo za zapošljavanje, kao najbolje i najefikasnije rješenje nameće se osnivanje Lokalnog savjetodavnog tijela za obrazovanje odraslih i zapošljavanje za svaku od ciljnih opština/grada. To bi značilo da bi ingerencije ovog tjela bile proširene na svakako neraskidivu cjelinu, oblast obrazovanja odraslih i rada i zapošljavanja na lokalnom nivou.

PRAKSE ZEMALJA U OKRUŽENJU

REPUBLIKA SRBIJA

Zakonom o zapošljavanju i osiguranju u slučaju nezaposlenosti u Republici Srbiji regulisana je ova oblast. Osnovana je Nacionalna služba za zapošljavanje za teritoriju Republike. Nacionalna služba za zapošljavanje osniva pokrajinske službe, filijale i druge organizacione jedinice.

Pored Nacionalne službe za zapošljavanje, poslove posredovanja za zapošljavanje, obavještavanje, kao i neke poslove sprovođenja aktivnih mjera zapošljavanja po sačinjenom sporazumu sa Nacionalnom službom, obavljaju Agencije za zapošljavanje. Agencije za zapošljavanje osnivaju pravna lica i imaju svojstvo pravnog lica.

Zakonom se osnivaju i savjeti za zapošljavanje za teritoriju Republike Srbije, a mogu se osnovati pokrajinski, kao i za teritoriju jedne ili nekoliko lokalnih zajednica. Republički savjet je savjetodavno tijelo koje daje mišljenje i preporuke u vezi s pitanjima od interesa za unapređenja zapošljavanja u odnosu na planove zapošljavanja, sprovođenja mijera aktivne politike, propise iz oblasti zapošljavanja, kao i druge poslove iz oblasti zapošljavanja.

Vlada Srbije na godišnjem nivou usvaja Nacionalni akcioni plan zapošljavanja, koji predstavlja osnovni instrument sprovođenja aktivne politike zapošljavanja na nacionalnom nivou za određenu godinu. Njime se definišu ciljevi i prioriteti politike zapošljavanja i okvir programa i mjere koje će biti realizovane kako bi se dostigli postavljeni ciljevi i omogućilo održivo povećanje zaposlenja.

U Nacionalnom aktu za 2012. godinu na osnovu smjernica i preporuka Evropske strategije za 2020. godinu predviđen je rast i razvoj zaposlenosti, te na osnovu analize realnog stanja na tržištu u Republici Srbiji utvrđeni su ciljevi politike zapošljavanja i određeni prioriteti.

Jedan od prioriteta predstavlja decentralizacija politike zapošljavanja i podsticanje razvoja regionalnih i lokalnih politika zapošljavanja.

Cilj decentralizacije je smanjenje regionalnih razlika i povećanje zapošljavanja. Ključni princip decentralizacije je donošenje odluke, na nivou što bližem samim građanima. Tako lokalna samouprava dobija novu ulogu koja podrazumijeva implementaciju centralne politike na lokalnom nivou, uvažavajući konkretno lokalno okruženje.

Zato se u skladu sa Zakonom o zapošljavanju i osiguranju u slučaju nezaposlenosti („Službeni glasnik RS“ broj 36/09) na nivou jedinice lokalne samouprave, formira partnerstvo za zapošljavanje.

Lokalni savjeti za zapošljavanje preuzimaju ulogu strateškog aktera koji svojim aktivnostima promoviše način zapošljavanja i regionalni razvoj u cilju smanjenja razlika u regionalnom tržištu rada. Uporedo s tim, nameće se potreba izgradnje i unapređenja kapaciteta lokalne samouprave kroz zapošljavanje i pružanje pomoći u pisanju lokalnih akcionih planova za zapošljavanje. Lokalni savjeti za zapošljavanje, problem nezaposlenosti i zapošljavanja rješavaju na principu partnerstva u skladu sa specifičnostima potreba i mogućnostima lokalne sredine. Lokalni savjet zapošljavanja na osnovu praćenja i projekcije socioekonomskih kretanja na lokalnom nivou i programa lokalne samouprave, predlaže mjere i aktivnosti s ciljem smanjenja nezaposlenosti.

REPUBLIKA HRVATSKA

Hrvatska posjeduje Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravo za vrijeme nezaposlenosti (Narodne novine broj 80/08), a koji je stupio na snagu u januaru 2009. godine, koji je usklađen sa direktivom Evropske unije. Zakon je omogućio i drugim pravnim i fizičkim licima obavljanje djelatnosti posredovanja u zapošljavanju. Zakonom je osnovan Zavod za zapošljavanje Republike Hrvatske, koji je vlasništvo Vlade Republike Hrvatske kao nezavisna javna ustanova, čija aktivnost je zakonom utvrđena a kojim upravlja tripartitno Upravno vijeće. U Središnjoj službi, postoje 22 poslovnice i 94 ispostave. Zavodom upravlja Upravno vijeće koje se sastoji od predstavnika Vlade, Sindikata udruženja poslodavaca. Svaka grupa ima tri predstavnika. Hrvatski zavod za zapošljavanje je izvršno tijelo u sprovođenju politike ministarstva. Pored toga je osnovano i šest agencija za regionalni razvoj.

Može se zaključiti da se struktura institucije na tržištu rada sastoji od ministarstava, koji se sastoje od institucija koje su nadležne za posredovanje u zapošljavanju: Središnji hrvatski zavod za zapošljavanje, Lokalni zavod za zapošljavanje u saradnji sa Agencijom za regionalni razvoj. Ključan dokument politike razvoja nalazi se u Strateškom okviru za razvoj za period 2006-2013. godine. U sprovođenju ovog dokumenta, jedna od aktivnosti je decentralizacija Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i jačanje lokalnog partnerstva s ciljem osiguranja kvalitetnih mjera lokalne politike u svrhu veće i bolje mogućnosti zapošljavanja.

KORIST ZA GRAĐANE

Ova korist se ogleda u:

- 1) Većoj mogućnosti zaposlenja;
- 2) Kroz uključivanje predstavnika svih relevantnih subjekata, nevladinih organizacija, institucija i stručnjaka u različitim oblastima, omogućen je pristup lokalnoj ekonomiji, socijalnim i obrazovnim politikama i politici tržišta rada.
- 3) Izgrađenoj kulturi partnerskog djelovanja svih relevantnih aktera na lokalnom nivou i na taj način poboljšanom lokalnom zapošljavanju.

"Evropska unija se sastoji od 28 zemalja članica koje su odlučile postepeno povezati svoja znanja, resurse i sudbine. Tokom 50 godina proširenja, zajedno su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja, istovremeno zadržavajući kulturne različitosti, toleranciju i lične slobode. Evropska unija je posvećena tome da svoja dostignuća i vrijednosti dijeli sa zemljama i ljudima izvan vlastitih granica." Evropska komisija je izvršno tijelo Evropske unije.

Centar za promociju evropskih vrijednosti EUROPLUS
Ul. Nemanjina 6,
74000 Doboj, BiH
Tel/Fax: +387 53 226 237
E-mail: europlus@europlus.ba
Web site: www.europlus.ba

Partneri na projektu

**UDRUŽENJE GRAĐANA
"BUDUĆNOST" MODRIČA**

Asocijacija informatičara u Bosni i Hercegovini
Асоцијација информатичара у Босни и Херцеговини

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Centra za promociju evropskih vrijednosti EUROPLUS i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije